

Izdelava načrta za zadostno število plemenjakov

*Milena Kovač, Sanja Bogičević, Anita Ule, Karmen Ložar, Suzana Krhlanko,
Irena Ule, Stanka Pavlin, Špela Malovrh*

Uvod

V slovenskih populacijah čistopasemskih prašičev je število plemenjakov sorazmeroma majhno, razen pri največ uporabljeni terminalni pasmi pietren in avtohtoni pasmi krškopoljski prašič. Na osemenjevalnih središčih merjasci maternalnih pasem in pasme slovenski mesnati prašič največkrat ne pokrijejo stroškov vzdrževanja potrebnega števila merjascev. So pa neobhodno potrebni za vzrejo mladic maternalnih hibridov. Ker znaša delež vsake maternalne pasme v genotipu pitanca po 25 %, se mora pri kalkulaciji upoštevati tudi ta prispevek maternalnih pasem h končnemu produktu.

Pri načrtovanju števila merjascev v čredi ali na osemenjevalnem središču se mora upoštevati dejstva o produkciji semena.

- Proizvodna semenčic se lahko začne pri starosti 5 mes. ali prej, vendar ejakulat praviloma ne ustreza po kakovosti do 7 mes. starosti. Merjasce se lahko na polno izkorišča šele od starosti 14 mes. dalje, ko tudi dosežejo spolno zrelost. Produkcija semena se lahko zmanjšuje pri merjascih starejših od 2 let. Proces staranja ima redko tudi praktični pomen, saj je večina merjascev izločena prej zaradi velikosti, agresije ali zmanjšane plemenske vrednosti.
- Dozorevanje semenčic v testisih po začetku delitve celic traja 8 tednov. Če je zaradi katerihkoli vzrokov sistem dozorevanja semenčic moten, lahko traja do 8 tednov, da je seme ponovno ustrezno. Pogosti vzroki za začasno neplodnost so lahko vročina, bolezen ali toksini.
- Število semenčic v ejakulatu presega dnevno produkcijo semenčic, zato naj bi se sperma nabirala v modih. Prekomerno izkoriščanje merjasca poslabša kakovost semena. Do tega lahko pride pri haremskem pripustu, rejci pri nadzorovanih pripustih se prekomernega izkoriščanja praviloma izogibajo.
- Doba med odvzemi semena pri merjascih naj ne bi bila daljša kot 10 dni, ker se začno v modih skladiščene semenčice počasi degenerirati.
- Produkcija semena je odvisna od starosti merjasca (pregl. 1), zato so v uporabi priporočila za posamezne starostne skupine in način uporabe.

Potrebno število merjascev za izbrano obdobje je odvisno od:

- sheme parjenja,
- načrtovanega števila pripustov svinj in mladic v čredi ali populaciji,
- starostne strukture črede svinj in merjascev (v mladi čredi bo potrebnih več merjascev),
- proizvodnega sistema (kontinuirana prireja, proizvodni ritem),

Tabela 1: Priporočila za uporabo merjascev pri naravnem pripustu in odvzemu semena

Kategorija	Starost	Štev. skokov/teden	Interval med odvzemoma
Mladi merjasci	< 7 mes.	0	ejakulati so slabše kakovosti
	7-9 mes.	1	
Merjasci	9-12 mes.	2	min. 48 ur
	12-14 mes.	3	min. 48 ur
		Če se uporabi 3 dni zaporedoma, potrebuje nato 7 dni počitka.	
	> 14 mes.	4	min. 24 ur
		Če se uporabi 2-krat v 2 dneh zaporedoma, potrebuje nato 48 ur počitka.	
		10 dni brez skokov	preveritev kakovosti semena, uporaba MS
Merjasci iz OS			odvzem na 5 dni

- razporejanja odstavitev in oskrbe (dvakrat tedensko odstavljanje se nagiba k porazdelitvi oplojevanja skozi teden, pri čemer se izogibamo koncentraciji uporabe merjasca na 2 ali 3 dni) in
- načina oplojevanja (naravni pripust, načina osemenitve).

Oblikovanje cene doze semena

V primeru neugodnega finančnega rezultata na osemenjevalnih središčih je nujno pretehtati ceno doze semena. Stroške sestavljajo:

- nabavna cena merjasca, ki vključuje izvedbo karantene s preverjanjem zdravstvenega stanja,
- število prodanih doz na merjasca,
- strošek odvzema, pregleda in priprave ejakulata,
- strošek oskrbe merjasca (krma, voda, material za zaposlitev, npr. slama, ...).

S prodajo semena se pokrivajo tudi:

- stroški dela osebja (krmljenje, čiščenje, ...),
- stroški pregledov zdravstvenega stanja,
- strošek preverjanja zdravstvenega statusa osemenjevalnega središča.

Pri stroških dela in materiala je potrebno preveriti upravičenost obremenitve osemenjevalnega središča, vsekakor pa je nujno dati selekcijski službi možnost, da uravnava potrebe merjascev glede na pasemsko strukturo in kakovost plemenjakov. Morebitne dodatne zadolžitve osebja morajo biti dodeljene tako, da ni kršena biovarnost na osemenjevalnem centru.

Prihodek predstavlja vrednost prodanih doz semena. Preštevanje upravičenosti vzdrževanja merjascev na osemenjevalnih središčih za posamezne pasme ne smemo pripisati samo uporabi te pasme merjascev. Merjasci maternalnih pasem so sicer uporabljeni manj pogosto, vendar pa pri pitancih tri- in štiri-pasemskega njihovi geni predstavljajo 25 % genoma pitanca. Podobno je pri terminalnih pasmah, katerih merjasci so redkeje uporabljeni za prirajo pitancev, a populacijo uporabljamo za prirajo terminalnih hibridov.

V tujini se cena lahko razlikuje tudi glede na pasmo oz. hibrid merjasca ali namen uporabe. Tako so običajno dražja doze semena za maternalne pasme ali za čistopasemska parjenja. Cena se lahko razlikuje tudi glede na status reje in sodelovanje rejcev v rejskem programu, in sicer za:

- rejce, vključene v rejski program in sodelujejo pri zbiranju podatkov za genetsko vrednotenje,
- rejce, ki samo koristijo merjasce na osemenjevalnem središču, pri rejskem programu pa ne sodelujejo. Tako kupci semena od vsakega odbranega plemenskega potomca zahtevajo prispevek za rejsko delo.

1 Slovenski landras (11)

Merjasci pasme slovenski landras (11) se uporablja predvsem za čistopasemska parjenja za vzrejo čistopasemskih mladice za obnovo plemenskih svinj v nukleusih in vzrejnih središčih za vzrejo hibrida 12. Merjasce 11 uporabljajo tudi kot očete na vzrejnih središčih in vzorčnih kmetijah, ki vzrejajo mladice hibrida 21. Merjasci iz obeh osemenjevalnih središč so na razpolago tudi drugim rejam, ki pa na žalost le redko zahtevajo genotip merjascev.

- Na obeh osemenjevalnih središčih so za potrebe kmetij odvzeli 51 ejakulatov pri merjascih pasme slovenski landras, iz česar bi lahko predvidevali, da bi glede število odvzemov zadoščal le en merjasec. V letu 2022 smo v rejah v kontroli opravili le 71 pripustov z merjasci slovenski landras. Tudi glede na število pripustov bi praktično zadoščal en merjasec.
- Za rejce nukleusov na kmetijah vključevanje enega merjasca v čredo ni zanimivo, saj je za vzdrževanje, ohranjanje in selekcijo pomembna genetska pestrost. To pa pomeni, da je potrebno uporabljati več merjascev. Na osemenjevalnih središčih je potrebno zaradi morebitne začasne neplodnosti, obolenja, poškodbe ali pogina imeti na razpolago najmanj po dva merjasca na osemenjevalno središče. Vzreja merjascev slovenski landras opravljamo občasno, zato mladi merjasci niso vedno na voljo.
- Tudi za večje reje v Slovenji zadošča le en merjasec za izvajanje čistopasemskih parjenj, vendar se priporoča uporaba vsaj dveh, da ni izpada zaradi začasne neplodnosti ali nenadne poškodbe oz. pogina.
- Boljša možnost je, da so merjasci dostopni rejam na osemenjevalnih središčih. Priporočamo menjavo merjascev na pol leta oz. najmanj na leto dni.
- Rejci iz nukleusa naj bi uporabljali merjasce iz osemenjevalnih središč enakomerno. Če je le mogoče, se pri več pripustih svinj na isti dan uporabi več različnih merjascev. Rejcem pred odstitvijo na osnovi koeficienta sorodstva, uporabe merjascev in kakovosti merjascev priporočamo čistopasemska parjenja.
- Predlagamo, da se najmanj dvakrat na leto opravi preizkus merjascev pasme slovenski landras.
- Tudi pri odbiri čistopasemskih mladice priporočamo rejcem, da odberejo plemenski podmladek iz različnih gnezd. Tako naj bi svinjo zamenjala njena potomka.
- Maternalno pasmo slovenski landras nujno potrebujemo za prirejo pujskov za pitanje. Pri pitancu iz načrtnih križanj pasma predstavlja 25 % genoma, brez pasme pa ni mogoče vzrediti dobre in odporne hibridne matere z velikimi gnezd. V razvitih prašičerejskih državah so populacije selekcionirane na izredno velika gnezda, za katere je moč poskrbeti v velikih rejah s prestavljanjem pujskov in avtomati za napajanje pujskov. V manjših rejah je prestavljanje pujskov omejeno, prav tako pa je naprava za napajanje pujskov sorazmerna

draga. Zato je v državah z manjšimi čredami cilj za velikost gnezda nekoliko manjši, večji poudarek pa je dan rojstni masi, prirastu pujskov, preživitveni sposobnosti, maternalnim lastnostim, kakovostnemu vimenu in prireji mleka.

- Občasno, a načrtovano, se dokupi nekaj doz semena iz izbrane tuje populacije landrasa maternalnega tipa. Za kmetije se naj bi dalo prednost populacijam z nekoliko manjšim poudarkom na velikosti gnezda, večjo rojstno maso, večjo preživitveno sposobnostjo, odličnimi maternalnimi lastnostmi in primernostjo za rejo v kotcih s prosto svinjo. Na kmetijah niso primerne svinje z izjemno velikostjo gnezda zaradi omejitev pri prestavljanju pujskov.

Priporočilo: Glede na število doz semena bi za našo populacijo na kmetijah zadoščal le 1 merjasec, medtem ko se za ohranjanje genetske pestrosti potrebuje vsaj 20 nesorodnih merjascev. Če bi na osemenjevalnih središčih vzdrževali po najmanj dva merjasca pasme slovenski landras in jih pogosteje menjali, bi lahko ohranili populacijo. Občasno pa bi iskali nekaj doz semena tudi v populacijah s podobnimi selekcijskimi cilji. Nadaljevati moramo tudi kampanjo uporabe domačega genetskega materiala in izvajanja načrtnih križanj.

2 Slovenski veliki beli prašič (22)

Merjasci pasme slovenski veliki beli prašič (22) se uporablja za čistopasemska parjenja za vzrejo čistopasemskih mladice za obnovo plemenskih svinj v nukleusih, na vzrejnih središčih in vzorčnih kmetijah za vzrejo hibrida 21. Merjasce 22 uporabljajo tudi kot očete na vzrejnih središčih za vzrejo mladice hibrida 12. Uporabljajo jih lahko tudi rejci izven rejskega programa, ki za svoje potrebe vzrejajo plemenski podmladek. V Sloveniji je maternalni hibrid razširjen, zato so potrebe po semenu merjascev te maternalne pasme večje kot pri pasmi slovenski landras.

- V letu 2022 so na osemenjevalnih središčih redili skupaj 14 merjascev pasme slovenski veliki beli prašič (22), pri njih opravili 301 odvzemov semena, v rejah v kontroli pa je bilo opravljenih 950 pripustov.
- Tudi za rejce nukleusov je vključevanje enega merjasca v čredo manj primerno. Merjasca 22 si lahko omislijo vzrejna središča, ki vzrejajo mladice hibrida 12. Hibridne mladice imajo lahko istega očeta, saj so tako genetsko bolj izenačene, parjene pa bodo tako z merjasci terminalnega genotipa.
- Tako kot pri pasmi slovenski landras je nujno v nukleusih izvajati parjenja z vsemi razpoložljivimi merjasci na osemenjevalnih središčih. Priporočila se uporaba več različnih merjascev za parjenja svinj na isti dan. Tako se preizkus plemenskega podmladka bolje izveden in plemenske vrednosti so bolj zanesljivo napovedane. Tudi pri pasmi slovenski veliki beli prašič se priporočila menjava merjascev na pol leta ali najkasneje eno leto. Če pa ostanejo v uporabi dlje časa, pa naj bi se pretežno uporabljali na vzrejnih središčih za vzrejo hibrida 12.
- Tudi pri tej maternalni pasmi se priporočila vključevanje po 2 rezervna merjasca na osemenjevalno središče, ker merjasci niso vedno na razpolago.
- Predlagamo, da se najmanj dvakrat letno preizkusi tudi skupina merjascev te pasme.
- Pri odbiri čistopasemskih mladice priporočamo rejcem, da odberejo plemenski podmladek iz različnih gnezd. Tako naj bi svinjo načeloma zamenjala njena potomka.

- Maternalno pasmo slovenski veliki beli prašič nujno potrebujemo za prirajo pujskov za pitanje. Pri pitancu iz načrtnih križanj pasma predstavlja 25 % genoma, brez pasme pa ni mogoče vzrediti dobre in odporne hibridne matere z velikimi gnezdi in dobrimi maternalnimi lastnostmi. V razvitih prašičerejskih državah so populacije selekcionirane na izredno velika gnezda, za katere je moč poskrbeti v velikih rejah s prestavljanjem pujskov in avtomati za napajanje pujskov. V manjših rejah je prestavljanje pujskov omejeno, prav tako pa je naprava za napajanje pujskov sorazmeroma draga. Zato je v državah z manjšimi čredami cilj za velikost gnezda nekoliko manjši, večji poudarek pa je dan rojstni masi, prirastu pujskov, preživitveni sposobnosti, maternalnim lastnostim, kakovostnemu vimenu in priraji mleka.
- Občasno, a načrtovano se dokupi nekaj doz semena iz izbrane populacije large white v maternalnem tipu. Za kmetije se naj bi dalo prednost populacijam z nekoliko manjšim poudarkom na velikosti gnezda, večjo rojstno maso, večjo preživitveno sposobnostjo, odličnimi maternalnimi lastnostmi in primernostjo za rejo v kotcih s prosto svinjo. Na kmetijah niso primerne svinje z izjemno velikostjo gnezda zaradi omejitev pri prestavljanju pujskov.

Priporočilo: Na osemenjevalnih središčih je bilo v preteklem letu 14 merjascev pasme slovenski veliki beli prašič. Število merjascev pri tej pasmi ni tako kritično kot pri pasmi slovenski landras. Prav tako priporočamo po 2 rezervna merjasca in pogostejšo menjavo, da bi lahko ohranili populacijo. Občasno pa bi tudi pri tej pasmi iskali nekaj doz semena tudi v populacijah s podobnimi selekcijskimi cilji. Nadaljevati moramo tudi kampanjo uporabe domačega genetskega materiala in izvajanja načrtnih križanj.

3 Pietren (44)

Merjasce pasme pietren se največ uporablja kot terminalno pasmo merjascev, hkrati pa so očetje za merjasce terminalnih hibridov 54.

- V letu 2022 so na obeh osemenjevalnih središčih redili skupaj 24 merjascev pasme pietren (44), pri njih opravili 717 odvzemov semena, v rejah v kontroli pa je bilo opravljenih 5351 pripustov, seme merjascev se uporablja tudi v preostalih rejah, ki vzrejajo pujske za pitanje.
- Za pasmo pietren imamo nukleus le v eni čredi.
- Merjascev na osemenjevalnem središču je zadostno tudi za potrebe selekcijskega dela. Rejcu se priporoča, da pri osemenitvah uporablja čimvečje število merjascev tudi pri osemenitvah na isti dan, da bi bili preizkusi mladice in merjascev čimbolj zanesljivi.
- Pri pasmi pietren se občasno, a načrtno v preizkus vključijo potomci tujih merjascev.

Priporočilo: Na obeh osemenjevalnih središčih so v preteklem letu uporabljali 24 merjascev pasme pietren. Število merjascev pri tej pasmi ni kritično, saj imamo s to pasmo opravimo na slovenskih kmetijah največji delež pripustov. Občasno pa bi tudi pri tej pasmi iskali nekaj doz semena tudi v populacijah s podobnimi selekcijskimi cilji. Nadaljevati moramo tudi kampanjo uporabe domačega genetskega materiala in izvajanja načrtnih križanj.

4 Slovenski mesnati landras (55)

Merjasci pasme slovenski mesnati landras (55) se glavnem uporabljajo za čistopasemska parjenja za vzrejo čistopasemskih mladice za obnovo plemenskih svinj v nukleusu, v uporabi pa so tudi kot terminalni merjasci v rejah, kjer pitajo prašiče za domačo predelavo. Največkrat se rejci poslužujejo naravnega pripusta, zato merjasca tudi kupijo.

- V letu 2022 so na obeh osemenjevalnih središčih redili skupaj 4 merjasce pasme slovenski mesnati landras (55), pri njih opravili 73 odvzemov semena, v rejah v kontroli pa je bilo opravljenih 53 pripustov.
- Za pasmo slovenski mesnati landras imamo nukleus le v eni reji. Število merjascev je majhno, zato število potrebnih merjascev v prvi vrsti določajo potrebe zaradi vzdrževanja genetske raznovrstnosti
- zagotavljati potrebe nukleusa, v katerem je potrebno vzdrževati zadostno genetsko pestrost.
- Tudi pri pasmi slovenski mesnati landras je nujno v nukleusu izvajati parjenja z vsemi razpoložljivimi merjasci na osemenjevalnih središčih. Priporoča se uporaba več različnih merjascev za parjenja svinj na isti dan. Tako se preizkus plemenskega podmladka bolje izveden in plemenske vrednosti so bolj zanesljivo napovedane. Tudi pri pasmi slovenski mesnati landras se priporoča menjava merjascev na pol leta ali najkasneje eno leto. Če pa ostanejo v uporabi dlje časa, pa naj bi se pretežno uporabljali kot terminalni merjasci.
- Tudi pri tej terminalni pasmi se priporoča vključevanje dveh rezervnih merjascev na osemenjevalnih središčih, ker merjasci niso vedno na razpolago.
- Predlagamo, da se najmanj dva- do štirikrat- letno preizkusi tudi skupina merjascev te pasme.
- Pri odbiri čistopasemskih mladice priporočamo rejcem, da odberejo plemenski podmladek iz različnih gnezd. Tako naj bi svinjo načeloma zamenjala njena potomka.
- Terminalno pasmo slovenski mesnati prašič potrebujemo za prirajo pujskov za pitanje. Pri pitancu iz načrtnih štiripasemskih križanj pasma predstavlja 25 % genoma.
- Občasno, a načrtovano se dokupi nekaj doz semena iz izbrane populacije pasme, ki je v tipu mesnatega landrasa. Trenutno nakupe merjaščevega semena rejec opravi na osemenjevalnem središču iz Belgije. Merjasci so izbrani iz populacije, ki je selekcionirana zlasti na pitovne in klavne lastnosti.

Priporočilo: Na osemenjevalnih središčih so v preteklem letu uporabljali 4 merjasce pasme slovenski mesnati landrace. Število merjascev pri tej pasmi ni tako kritično kot pri pasmi slovenski landras. Prav tako priporočamo po 2 rezervna merjasca in pogostejšo menjavo, da bi lahko ohranili populacijo. Občasno pa bi tudi pri tej pasmi iskali nekaj doz semena tudi v populacijah s podobnimi selekcijskimi cilji. Nadaljevati moramo tudi kampanjo uporabe domačega genetskega materiala in izvajanja načrtnih križanj.

5 Terminalni hibridi (54)

Število merjascev se lahko ravna po povpraševanju, merjasce hibrida 54 se pogosto prodaja tudi za naravni pripust. Vzreja merjascev hibrida 54 je vezana na svinje v nukleusu 55 in merjasce pasme pietren (44).

- Na osemenjevalnih središčih so v letu 2022 opravili 227 odvzemov semena pri 9 merjascih hibrida 54.
- Določeno število merjascev hibrida 54 se uporablja na kmetijah s prirajo pujskov za domačo predelavo ali prodajo tekačev na drobno. Prav tako jih uporabljajo tudi rejci, ki prašiče pitajo za trg.

6 Krškopoljski prašič (88)

Reja krškopoljskega prašiča ima namen ohranjanja edine avtohtone pasme prašičev v Sloveniji. Število merjascev v rejah je zgledno, poleg tega pa je v populaciji več manjših rej, ki nimajo svojega merjasca. Tem rejam naj bi zagotovili primerno merjasca na osemenjevalnih središčih.

- Na obeh osemenjevalnih središčih smo v letu imeli le 2 merjasca avtohtone pasme, ki pa jih nekaj časa niti niso mogli uporabljati zaradi slabe kakovosti semena in bolezni. Na enem osemenjevalnem središču smo merjasca zamenjali, na drugem pa so letos (2023) odklonili nakup zaradi majhnega zanimanja za seme krškopoljskega prašiča. Tudi priučitev merjasca na odvzem semena je težavnejša kot pri sodobnih genotipih.
- Obe osemenjevalni središči sta skupaj opravili 68 odvzemov semena, rejci v kontroli pa so opravili le — pripustov. Največja ovira za osemenjevanje je, da osemenjevanje opravi veterinar na klic, ker so rejci manjši in praviloma nimajo opravljenega izpita za osemenjevanje. Pri manjših rejcih opažamo tudi slabo poznavanje znakov bukanja. Tako lahko prihaja do zamika od optimalnega časa pripusta. Redko se rejci poslužujejo dvojne osemenitve v estrusu.
- Rejci krškopoljskega prašiča, ki nimajo lastnega merjasca, zato raje pripuščajo merjasce, izposojene pri drugih rejcih. Pri tem največkrat ni preverjeno sorodstvo med svinjo in merjascem, ki je bil izbran izključno za rejca - lastnika. Parjenja svinj s sorodnimi merjasci škodijo populaciji. Poleg zmanjševanja sklada genov in s tem zmanjševanja genetske raznovrstnosti, se lahko pojavijo plodnostne motje in dedne napake. Prevažanje merjascev ali svinj iz reje v rejo brez izvajanje karantene zelo poruši biovarnost v obeh čredah in okolici.
- Tudi svinje krškopoljske pasme je za vzdrževanje priraje potrebno redno pripuščati, četudi se rejec odloča za nekoliko daljšo laktacijo in je interim obdobje nekoliko podaljšano. Če rejec nima lastnega merjasca in ni možno dobiti seme merjasca krškopoljske, je rejec postavljen pred dve slabi možnosti: da uporabi merjasca krškopoljske pasme, ki je soroden s svinjo, včasih celo oče ali brat, ali celo druge pasme. Pripust z merjascem druge pasme je problematičen, ker se prašiči ne morejo uporabljati za domačo predelavo pod znamko Mesnine krškopoljskega prašiča.
- Število merjascev v populaciji je iz vidika ohranjanja genetske pestrosti praviloma zadostno, več skrbi pa povzroča dejstvo, da so merjasci v sorodu med sabo in s svinjami po čredah. Tako je iskanje primernih merjascev za čredo precej zahtevno. Težave so velike tudi zaradi tega, ker številni rejci ne poročajo mesečno o izvedenih pripustih. Predvidevamo, da so pripusti pogosto nenadzorovani, kar pomeni, da rejec pripusta ni zapisal.
- Merjasci krškopoljskega prašiča v naravnem pripustu niso optimalno izkoriščeni, ker so reje majhne in so pripuščeni le nekajkrat na leto. Še večji problem pa je haremski pripust, ker v času, ko se ena ali več svinj buka, merjaec opravi več skokov in je lahko seme v času, ko bi naj opravili pripust seme že slabe kakovosti. Priporoča se, da rejci naravni pripust izvedejo nadzorovano in to 2-krat v enem estrusu.

- Populacija je praviloma zaprta, kar pomeni, da so možnosti za osvežitev populacije majhne. Prav zato je potrebno ohranjati pasmo s parjenji čistopasemskih krškopoljskih prašičev, ki med sabo niso sorodni, zlasti se je potrebno izogibati incestu.

Priporočilo: Na osemenjevalnih središčih sta bila v letu 2022 le 2 merjasca pasme krškopoljski prašič. Število merjascev v populaciji pri tej pasmi sicer ni tako kritično kot npr. pri pasmi slovenski landras, ker imajo številni rejci svojega merjasca. Za osemenjevalni središči bi bilo primerno, da bi vsaka uporabljala po 2 merjasca, ki pa bi bila različno stara. Na osemenjevalnem središču naj bi starejšega merjasca zamenjali po 1 do 1,5 letih uporabe. Nadaljevati moramo tudi kampanijo uporabo merjaščevega semena zlasti v rejah brez merjasca. Rejska organizacija naj bi poskrbela za pogodbeni odnos, v katerem bi uredili tudi dogovor o načinu financiranja merjascev avtohtone pasme.